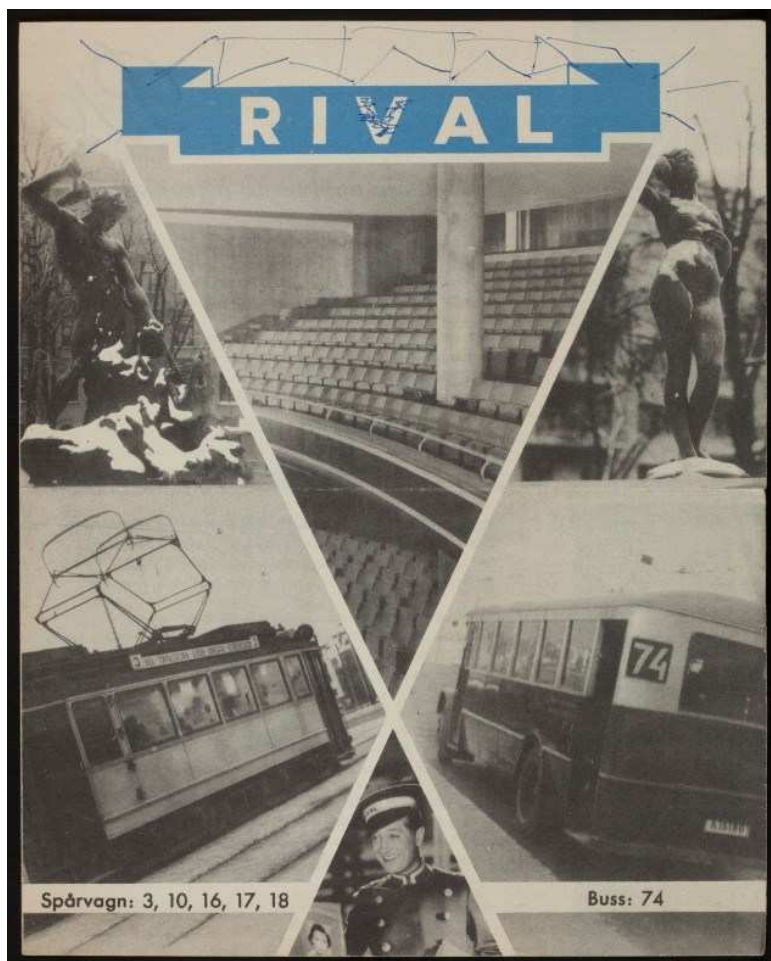

<http://www.stadsmuseet.stockholm.se/>

Stockholms Stad

Stadsmuséet

Februari 2014: Karl Gerhards prolog från Rivals invigning 1937

Framsida. Foto: Göran Sehlstedt

Inför invigningen av biografen Rival 1937 skrev Karl Gerhard en prolog som han själv framförde. Dokumentet finns bevarat i Teatersamlingen i Stadsmusets arkiv.

Biografen Rival vid Mariatorget (dåvarande Adolf Fredriks torg) invigdes i mellandagarna julen 1937. Till invigningskvällen hade Karl Gerhard skrivit en prolog som han själv framförde.

Prolog?

*– Ack det borde va't hjärnor som Martin du Gard's och Zola's
att skildra den nyaste bion i varje dess glänsande face.
Här sitter Ni Söderbor paffa och puffa varann: "Så'n lokal
de rivande Ri-herrar riggat!" Ja, de' blir minsann en Rival.*

I versen hyllas den nya söderbiografen och där görs anspelningar på tidens kända skådespelare och filmer samt filmens konkurrens med teatern. Rival rimmas på filmguden Baal, Anders de Wahl och Hollywoods lykkatedral och det hela avslutas med "Det ligger ett hot och ett löfte i senaste Ri:et – Rival!" Invigningsfilm var den franska filmen "Kronans pärlor" och den föregicks av en kortfilm om Söders utveckling genom tiderna.

De "rivande Ri-herrar" som omtalas i prologen var norrmännen Odd Biörnstad och Arnfinn Heide, ägare till biografkedjan Ri-teatrarna. Till Ri-teatrarna hörde ett antal andra biografer som började med "Ri", som Rialto, Riviera, Rigoletto, Rio, Rico, Rivoli och Rita. Rival var vid invigningen den största av Ri-teatrarnas biosalonger, med plats för 1218 besökare.

Rival var en elegant biograf och byggnaden inspirerad av amerikanska nöjespalats. I direkt anslutning fanns hotell Astons hotellobby, restaurang och konditori och besökarna kunde obehindrat röra sig mellan de olika miljöerna utan att gå ut på gatan. Byggnaden uppfördes av byggmästare Gösta Videgård efter ritningar av arkitektfirman Hagstrand & Lindberg. Inredningsarkitekt var Marcus Lorentsen. Inredningen var lyxig med påkostade material och man hade satsat särskilt på akustiken och ventilationen. Ljudinstallationen var av högsta klass och som extra attraktion kunde ljuset i lokalen ändra färg. Rival invigdes under en storhetstid för Stockholms biografer. I slutet av 1930-talet gick stockholmarna på bio i snitt 22 gånger per år och 1940 fanns inte mindre än 107 biografer i Stockholm.

Stockholms biografer i arkiven

Mycket finns skrivet om Stockholms biografer, men det speciella med arkiv är ju möjligheten att hålla ett spår från tiden i sin hand. Detta ganska anspråkslösa dokument rymmer i sig många kopplingar till Stockholms biografhistoria, men även till hur 1930-talets Stockholmare levde och roade sig. Vi vet inte hur det hamnat i Stadsmuseets samlingar. Papperet har varit vikt och den förre ägaren har klottrat med blått bläck på framsidan. Det har inte behandlats med särskild vördnad, men ändå sparats och så småningom funnit vägen till museets arkiv. Kanske var ägaren på invigningen och hörde Karl Gerhards framförande och behöll programmet som ett minne.

Trycket med prologen hör till Stadsmuseets arkivs Teatersamling som nyligen ordnats och omförtecknats. I samlingen finns programblad, affischer, tidningsklipp och fotografier. Materialet rör framför allt opera och teater i Stockholm, men kommer även från film, cirkus och varieté.

Frida Granat
Arkivarie

Litteratur

Berglund, Kurt (1993). Stockholms alla biografier: ett stycke Stockholms historia från 90-tal till 90-tal. Stockholm: Svenska turistfören. (STF)

Fallenius, Peder (2003). Storbiografens miljöer. Diss. Uppsala: Univ., 2003

Furberg, Kjell (2000). Svenska biografier. Stockholm: Prisma

Baksida. Foto: Göran Sehlstedt.